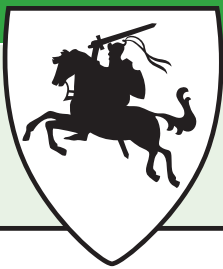

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Kol bus Vytautas Didysis, tol bus ir Lietuva

Kol kiekvieno mūsų širdys degs pagarba Vytautui Didžiajam, kitiems nacionaliniams simboliams bei vertybėms, tol bus gyva ir Lietuva. Tuo įsitikinęs tremtinių šeimoje Sibire gimęs, Telšių rajone ūkininkaujantis 63 metų Vytautas Kondratas, kurio rūpesčiu ir lėšomis Šatrijos kalno prieigose iškilo įspūdingas Vytauto Didžiojo paminklas, skirtas Žemaitijos krikšto 600 metų sukakčiai.

Ridas AKSOMAITIS
„Respublikos“ žurnalistas

4,5 metro aukščio, 12 tonų sveriančią skulptūrą V.Kondrato užsakymu iš granito luito iškalė skulptorius, Lietuvos nacionalinės premijos laureatas Antanas Kmieliauskas. Kadangi statyti monumento ant Šatrijos kalno niekas neleido, V.Kondratas Vytauto Didžiojo paminklą pastatė ant kalvos savo žemėje, vos keli šimtai metrų nuo Šatrijos kalno. Liepos 15 d. 15 val. paminklas bus iškilmingai pašventintas, bet patys aukščiausi šalies vadovai nusilenkti garbingai tautos praeičiai neatvyks. Į iškilmes pakviesti šalies prezidentė Dalia Grybauskaitė ir ministras pirmininkas Saulius Skvernelis tuo metu bus užimti svarbesniais darbais.

- Ar neapmaudu, kad šalies valdžia ne tik neprisidėjo prie Vytauto Didžiojo atminimo įamžinimo, bet ir toliau demonstruoja abejingumą? - *pasiteiravo „Respublika“ Vytauto KONDRATO.*

- Apmaudo nėra - jau esu užgrūdintas ir pavydo, ir kritinių atsiliepimų, kurių sulaukiau iš įvairių biurokratų statydamas šį paminklą. Man tik gaila mūsų tautos praeičiai abejingų žmonių, nes jie yra nelaimingi. Kokią žinutę tautai siunčia aukščiausios šalies valdžios atstovai, nerasdami laiko nusilenkti Vytautui Didžiajam? Jų reikėtų paklausti, kas jiems yra svarbiau, kokie jų prioritetai. Mūsų šalies biurokratija vagia iš Lietuvos, vagystės įteisinamos netgi įstatymais, valstybė žlugdoma, bet nei prezidentė, nei premjeras, kuris pats yra dirbęs policijoje, nedaro nieko, kad visos šios negerovės būtų sustabdytos. Tai ir yra baisiausia. Aukščiausia šalies valdžia turi visas galimybes gelbėti Lietuvą, jie tą ir privalo daryti, nes mes, visi Lietuvos piliečiai, jiems už tai mokame algą. Korupcija šiandien žudo ir skandina Lietuvą, kuri dabar yra tarsi ištikta komos. Ją reikia žadinti, bet mūsų politikams svarbesnė asmeninė gerovė. Tie nelaimingi žmonės gal nežino, kad už visas nuodėmes teks atsakyti. Kadaise vokiečiai iš mūsų atėmė Prūsiją, o kaip skaudžiai už tai sumokėjo po 700 metų? Rusų kazokai grobė žemes, o po revoliucijos buvo priversti bėgti iš tos Tėvynės, už kurią kovojo. Sužinoję, kad į Rusiją vis tiek bus grąžinti, net kelios dešimtys tūkstančių kazokų nusiskandino. Tokia visų nusikaltimų grąža.

- Kodėl būtent Vytautas Didysis? Ar nepyksta žemaičiai dėl to, kad jis Žemaitiją periodiškai perleidinėjo vokiečių ordinui?

- Sakė man ne vienas apsiskaitęs žmogus, kad galbūt labiau vertėjo statyti paminklą Kęstučiui, Mindaugui ar kitam mūsų kunigaikščiui. Bet aš mūsų šalies istoriją žinau labai gerai - tik Vytauto Didžiojo dėka mes ir dabar dar kalbame lietuviškai. Net po Vytauto Didžiojo mirties Lietuva kaip suvereni valstybė dar egzistavo beveik 140 metų, kol 1569 metais Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Lenkija pasirašė Liublino uniją. O jo manipuliacijos su žemaičiais - tobula taktika,

kuri tuo metu buvo būtina siekiant apginti valstybę nuo priešų.

- O kam Jums Vytauto Didžiojo skulptūra? Gal tuos pinigus labiau būtų vertėję skirti asmeninei gerovei puoselėti?

- Nebuvo nė minties už pinigus, kuriuos paskyrčiau Vytautui Didžiajam pagerbti, plėsti savo avininkystės ūkį ar daryti kitas investicijas. Puikybė man nereikalinga - nesvarbu, kad mano drabužiai nėra siūti garsiausių pasaulio dizainerių, svarbu, kad jie - šilti ir patogūs. Tiesa, šeima mano idėjai statyti paminklą nelabai pritarė, bet ir neprieštaraavo. Žmona tik pasvarstė, kad už tuos pinigus geriau būtų dantis susitvarkęs, bet atkirtau, jog lauksiu, kol išaugs nauji. Artimiesiems pasakiau, kad šis sumanymas - šventas ir nediskutuotinas dalykas. Mano draugai kur kas daugiau pinigų išleidžia važinėdami atostogų į Tunisą, į Maroką, į Turkiją. Ir mane daug kas kvietė ten važiuoti, bet man užtenka Lietuvos. Kodėl turėčiau savo uždirbtais pinigais remti užsienio valstybes, tarp kurių yra ir terorizmą atvirai propaguojančių šalių? Kas geriau yra Lietuvos piliečiui - atiduoti pinigus teroristams ar ką nors padaryti vardan Lietuvos?

- Jūs nenorite užsienyje net poilsiauti, o beveik milijonas tautiečių į užsienį emigravo, ilgiems metams ten išvyko gyventi ir dirbti. Kodėl didelei daliai lietuvių tapo nebemiela Lietuvoje?

► Kodėl turėčiau savo uždirbtais pinigais remti užsienio valstybes?

- Manau, kad tie, kurie priėmė sprendimą emigruoti, nesugebėjo atrasti savęs čia, Lietuvoje. Galbūt jiems čia nesisekė, galbūt sunkumai atrodė neįveikiami. Kai kas nors nesiseka, visada derėtų paanalizuoti, ką pats ne taip darai, ką galėtum padaryti geriau, o ne pulti dėl savo nesėkmių kaltinti kitus. Žmonės į emigraciją pastūmėjo ir mūsų šalies valdžia. Gal valdžios atstovai tikėjosi, kad žmonės užsienyje įgis patirties, grįš į Lietuvą ir tą patirtį pritaikys Tėvynėje. Tačiau daug emigrantų užsienyje gavo gerus darbus, įsitvirtino ir nė nebegalvoja grįžti. Net iš Sibiro grįžo ne visi, kurie turėjo tokią

galimybę - vieni net pėsčiomis parėjo į Lietuvą, o kiti sukūrė mišrias šeimas ir savo noru liko Sibire.

- O iš kur Jūs, Sibiro vaikas, turite tiek patriotizmo ir meilės Lietuvai?

- Kai 1958-ųjų pavasarį grįžome iš Sibiro, buvau vos 3,5 metų. Tėvai, nors ir buvo beraščiai, visomis išgalėmis skiepijo meilę gimtajam kraštui. Gal patriotizmo kodas slypi ir jų man duotame varde? Sulaukęs paauglystės pasvarstydavau, kad esame okupuoti ir kad Lietuvai reikia išsilaikymo sąjūdžio. Manau, ir šiandien mūsų tauta būtų pajėgi susivienyti, kaip 1989-aisiais, Baltijos kelio metu. Mes, lietuviai, pajėgūs susivienyti ekstremaliose situacijose. Bėda ta, kad kol kas nėra tos vienijančios jėgos, vienijančios idėjos. Net paprasta idėja pastatyti Vytauto Didžiojo skulptūrą kiek žmonių subūrė - visi dirbo vardan bendro tikslo! Nerūpi tai ir Seimui. Visi mes mokame mokesčius į šalies biudžetą, kurį patikime tvarkyti į Seimą išrinktiems politikams, o dažnas jų net nežino, nuo kurio galo įstatymą reikia skaityti. Kas iš seimūnų kalba apie patriotizmą? Tokių kalbų iš Seimo negirdėti.

- Ar lengva šiandien rasti Lietuvos kaime dirbti norintį žmogų?

- Daugeliui žmonių patogiau gauti pašalpas ir nieko neveikti. Tokią situaciją skatina valstybės politika. Pašalpas lyg ir buvo užsimota mažinti, bet prieš tokį sumanymą sukilo politikai - jie išsigando, kad praras savo rinkėjus. Jei žmonėms būtų sudarytos normalios sąlygos, visi dirbtų. Tiesa, kai kuriems, ypač turintiems įvairių silpnybių, reiktų ir bizūno. Čia yra didžiausia nesąmonė, kad dabar net vaikui griežtesnio žodžio pasakyti negalima. Gamtoje visur taip surėdyta - ir katinukas nuo katės gauna per pakaušį, ir šuniuką kalė sudraudžia, bet tvarka yra. Tvarka turi būti ir Lietuvoje.

- O ar įves tvarką mūsų šalyje valdžios paskelbtas karas alkoholiui?

- Ne tokiais metodais reikia kovoti. Alkoholiu piktnaudžiaujantiems žmonėms valdžia turi padėti suvokti, kad jie žudo savo sveikatą. Kaip tai padaryti? Jei žmogus piktybiškai žaloja savo sveikatą, iš jo turėtų būti atimta teisė į nemokamą gydymą. Kai jis pamatys, kad už savo noru sužalotą sveikatą reikia brangiai susimokėti, tada suvoks, kad ją reikia branginti. O kas vyksta dabar? Žmonėms mokamos įvairios kompensacijos, o didelė jų dalis išleidžiama alkoholiui. Ką tai reiškia? Arba kompensacijas skirstanti valdžia yra kvaila ir to nemato, arba nesusugeba įvesti tvarkos, arba tiesiog nenori to padaryti. Su blogybėmis turi kovoti specialistai, o ne bet kuris Seimo narys, kuris nėra tos srities atstovas. Gal situacija pagerės, kai rinkėjai įstatymų leidybą patikės aukščiausio lygio specialistams, o ne bet kuriam nuo plūgo atėjusiam žmogui?

- Lietuvių tautai prognozuojamas išnykimas ir asimiliacija. Ar leis išsipildyti tokioms prognozėms įvairioms negandoms imunitetą per šimtmečius įgiję žemaičiai?

- Taip, žemaičiai iš kitų mūsų šalies piliečių išsiskiria savo charakteriu. Tačiau kaip bus su mūsų tautos išlikimu, pasakyti sudėtinga. Nekelia abejonių, kad tautos asimiliuos ir išnyks. Aišku viena - kol kiekvieno mūsų širdys degs pagarba Vytautui Didžiajam, mūsų tradicijoms, papročiams, kitiems nacionaliniams simboliams bei vertybėms, tol bus gyva ir Lietuva.

Profesorius O.T.Folkas - matematikos mokslo pradininkas Lietuvos universitete

Otas Teodoras Folkas (Otto Theodor Volk) gimė 1892 m. liepos 13 d. Noihauzene, Vokietijoje. Buvo penktasis vaikas šeimoje. Auklėtas katalikiškai. Mokėsi Rotenburgo ir Ėjingo gimnazijose. 1910 m. ėmė studijuoti Tiubingeno universitete katalikų teologiją, filosofiją ir matematiką. Pirmiausia baigė teologijos mokslus ir 1915 m. liepos 11 d. gimtinės bažnyčioje atlaikė pirmąsias mišias.

Jausdamas didelį polinkį matematikai, toliau studijavo Tiubingeno ir Miuncheno universitetuose bei Miuncheno aukštojoje technikos mokykloje. Greta matematikos klausė astronomijos, istorijos, filosofijos kursus. Jam dėstė garsūs mokslininkai Oskaras Peronas (Perron, 1880-1975), Aurelijus Fosas (Voss, 1845-1931), Alfredas Pringshaimas (Pringsheim, 1850-1941) ir kiti.

Studijas O.Folkas baigė 1917 m., išlaikydamas mokytojo cenzo egzaminus Štutgarte. 1919 m., vadovaujant diferencialinės geometrijos žinovui Karlui Otui Henrikui Lybmamui (Liebmann, 1874-1933), parašė ir apgynė Miuncheno aukštojoje technikos mokykloje daktaro disertaciją „Studijos apie vieną potencialų teorijos kraštinių reikšmių uždavinį“, įgydamas inžinerijos daktaro laipsnį. Trumpai mokytojavo Švabijoje ir 1919 m. perėjo į Miuncheno universitetą asistentu pas Karlą Luisą Ferdinandą Lindemaną (Lindeman, 1852-1939), žinomą skaičių teorijos ir algebrinės geometrijos specialistą.

Po metų apgynė kitą - matematikos disertaciją „Kompleksinių vieno kintamojo funkcijų skleidimas ritinio elipsinėmis funkcijomis“, už kurį gavo filosofijos daktaro laipsnį. Abu darbai - matematiniai, iš kompleksinių skaičių ir funkcijų teorijos. Darbuose akcentuota skaičiavimo metodų reikšmė. 1922 m. kovo 4 d. O.Folkas habilitavosi Miuncheno universitete, įgydamas privatdocento vardą. Habilitacijai pateikė savo tyrinėjimus specialiąjų funkcijų bei diferencialinio skaičiavimo išplėtimų srityje.

1922 m. rugsėjo 24 d. Lietuvos universiteto (LU) Matematikos-gamtos fakulteto (MGF) komisija, apsvarsčiusi skelbto visoje Europoje konkurso profesoriaus pareigoms kandidatų pareiškimus, nutarė kvieisti darbui O.Folką. Kuo vadovautasi? Pirmiausia O.Folkas buvo Miuncheno universiteto, turinčio geras tradicijas, auklėtinis. Kadangi jam buvo numatytas krūvis ir Technikos fakultete, atsižvelgta ir į tai, kad O.Folkas buvo ir inžinerijos mokslų daktaras. Be to, jis buvo paskelbęs nemažą straipsnių ir knygų iš kompleksinių skaičių teorijos.

1923 m. kovo 1 d. trisdešimtmis profesorius ėmė darbuotis LU Matematikos katedroje. Būdamas katedros vedėju, O.Folkas daug prisidėjo prie Lietuvos matematikos mokslo lygio pakėlimo. Buvo užmegzti ryšiai su Vokietijos, Švedijos, kitų šalių mokslo įstaigomis, siekiant, kad LU prilygtų kitoms Europos aukštosios mokykloms. Iš pradžių studentai klausė O.Folko paskaitų vokiečių kalba, o per trejus metus profesorius pramoko ir lietuviškai. Kaip prisimena jo buvęs studentas Aleksandras Zujus, O. Folkas „beveik visus dalykus <...> skaitė vokiškai, nors, tiesa, universitetas reikalavo, kad jis kasmet vis pradėtų skaityti lietuviškai po vieną naują kursą. Čia tenka pastebėti, kad beveik visi studentai pageidavo

► Otas Teodoras Folkas

jis sakydavo, „bendru broozu“ (bendrų broožų), o Viktoras Biržiška visada norėdavo viską iškništi iki smulkmenų“, - rašė tas pats A.Zujus. Žinoma, studentai visais laikais buvo, yra ir bus „velnių priėdė“. Kaip prisimena viena pirmųjų matematikų, parengtų LU, Jadvyga Bradauskaitė-Banaitienė (1899-1992): „Fakultete nebuvo kam dėstyti funkcijų ir skaičių teorijos paskaitų. Iš Bavarijos pakviestas prof. O.Folkas kursą dėstė vokiečių kalba, todėl nemažai mus kankino, nes nemokėjom susikalbėti <...>. Mūsų atsakymus egzaminų metu profesorius versdavo labai gabus matematikas, mūsų bendrakursis S.Kapitas, puikus žmogus. Jis aprūpin-

► Visi O.Folko vadovėliai padėjo kurti ir įtvirtinti lietuvišką matematikos terminiją, klojo pamatus Lietuvos matematikos mokslui

paskaitų vokiškai, nes, kai prof. O.Folkas skaitė lietuviškai, tai visai nieko negalima buvo suprasti“. Tai gi ta lietuvių kalba - sunki iš svetur atvykusiems profesoriams...

Studentams jis itin priekabus nebuvo: „Nors Viktoro Biržiškos ir Oto Folko reikalavimai buvo skirtingi, bet juodu - nežiūrint to, kad nelabai sutarė - vienas antrą lygį ir papildė: O.Folkas nepasizymėjo gera atmintimi, ir dėl to <...> nereikalavo įrodymų detalių, o tik, kaip

davo mus ir matematine literatūra. Neteisingus mūsų atsakymus S.Kapitas profesorius išversdavo taip, kaip reikia. Mums profesorius dažniausiai parašydavo penketus, o pačiam S.Kapitui kartais parašydavo ir ketvertą, nors jo žinios buvo žymiai tvirtesnės negu mūsų“. Panašiai, beje, pokaryje studentai, nemokėdami rusiškai, su vertėju laikydavo marksizmo-leninizmo egzaminus, vertėjai irgi dažniausiai „išversdavo“ gerai...

Dideli O.Folko nuopelnai įkuriant ir praturtinant matematinę biblioteką LU. Joje studentai susipažindavo su pirmaisiais Lietuvoje atliktais matematiniais tyrimais, gilindavosi į Europos ir pasaulio matematikų tyrinėjimus. O.Folkas, jausdamas studijų gimtąją kalbą svarbą, rengė vadovėlius ir pats. 1925 m. studentų technikų draugija išleido hektografuotą O.Folko „Aukštąją algebrą“. Tai buvo 197 psl. paskaitų konspektas. Tai buvo vienintelis lietuviškas aukštosios algebros vadovėlis, studentų naudotas iki XX a. vidurio.

Ypač O.Folkas minėtinas dėl to, kad jis tapo pirmojo lietuviško aukštosios matematikos vadovėlio - „Paprastųjų ir dalinių diferencialinių lygčių teorijos paskaitos“ (1929), kuris buvo išspausdintas tikroje spaustuvėje, - autoriumi. Vadovėlis susidėjo iš 2 dalių, jo apimtis - 517 psl. Vadovėlių technškai padėjo parengti studentai Petras Katilius (1903-1995), Ruvinas Lakovskis (1903-1941, nacių nužudytas), Ignas Saudargas (1902-1987), Otonas Stanaitis (1905-1997) ir kt., už tai pratarėme autorius jiems padėkojo. Tais pačiais 1929 m. pasirodė ir hektografuotas didžiulis (952 psl.) O.Folko vadovėlis „Analitinė mechanika“.

Visi šie O.Folko vadovėliai padėjo kurti ir įtvirtinti lietuvišką matematikos terminiją, klojo pamatus Lietuvos matematikos mokslui. Pats O.Folkas dirbo diferencialinės geometrijos, kreivių tinklų, Žano Gastono Darbu (Darboux, 1842-1917) lygties, funkcijų teorijos, potencialų teorijos srityse, skelbė mokslinius straipsnius Vokietijoje ir Kaune (iš viso, dirbdamas Kaune, paskelbė 15 mokslinių straipsnių). Paliko žymų pėdsaką ir matematikos istorijoje. „Logos“ ir „Kosmos“ žurnaluose,ėjusiuose Kaune, paskelbė straipsnių apie Blezą Paskalį (Pascal, 1623-1662), Johanną Keplerį (Kepler, 1571-1630), Imanuelį Kantą (Kant, 1724-1804), Feliksą Christianą Kleiną (Klein, 1849-1925), Vladimirą Steklovą (1864-1926), K.L.F.Lindemaną, Karlą Davidą Tolmę Runę (Runge, 1856-1927) ir kitus. Kaune O.Folkas paskelbė ir tris filosofinius straipsnius: „Matematika ir pritaikomieji

mokslai“ („Kosmos“, 1924, Nr.4), „Matematika ir pasaulėžiūra“ („Logos“, 1924, Nr.1) ir „Apie matematišką pažinimą“ („Logos“, 1925, Nr.2).

„Pradėdamas dėstyti universitete, - rašo prof. dr. Juozas Banionis, - profesorius iškėlė savo „mokytojamu obalsį“: skaityti paskaitas „ne tik utilitariškai (naudybiškai), t.y. jas pritaikyti tiktai praktikai“, bet stengtis diegti savuose auklėtiniuose „tikrojo mokslingumo dvasią“, ruošti „juos mokslui dėl jo paties“. Neatsitiktinai pačių pirmųjų studentų matematikų diplominių darbų vadovas buvo O.Folkas“. Per 7 metus jis parengė 31 diplomantą (daugiau kaip trečdali iš 76 visų prieškarinio matematikų diplomantų). Tarp jų buvo vėliau žinomi matematikai P. Katilius, Michailas Gotleras, O.Stanaitis, Abraomas Jankelis Jokūbas Gliksonas (profesorius Izraelyje), R.Lakovskis. Net šešis kartus O.Folkas atstovavo Lietuvos matematikos mokslui konferencijose Europos mokslo centruose: Insbruke, Miunchene, Miunsteryje, Diuseldorfe, Karaliaučiuje, Bolonijoje, užmegzdamas, palaikydamas ir stiprindamas Lietuvos mokslo ryšius su visos Europos matematikais.

1929 m., atsiradus laisvai profesoriaus vietai Viurcburgo universitete, O.Folkas buvo pakviestas į jo vietą, 1930 m. gegužės 1 d. galutinai grįžo į Vokietiją ir iki 1988 m. darbovosi matematikos bei astronomijos srityse. 1931 m. VDU MGF paskutinių kursų studentai savo telegramoje buvusiam profesorius rašė, kad jis „visam tolimesniam gyvenimui paliks Lietuvos jaunūmenės širdyse“. Pats O.Folkas irgi yra išsitaręs, kad Kauno metai priklauso prie pačių gražiausių jo gyvenimo metų. Jis parengė savo pamainą - keturi jo auklėtiniai: A.Gliksonas, P.Katilius, Paulius Slavėnas (1901-1991) ir O. Stanaitis profesorius tarpininkaujant buvo doktorantūroje Heidelbergo, Jėilio ir Viurcburgo universitetuose, vėliau patys tapo profesoriais.

O.T.Folkas mirė 1989 m. kovo 21 d. Viurcburge, Vokietijoje.

*Habil. dr. Algirdas AŽUBALIS,
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos
karo akademijos profesorius*

9-asis „Bardai LT“ gimtadienis
2017 08 04 | 19 val. | Vilniaus mokytojų namų kiemelyje

SENAMIESČIO
Koncertų ciklas MUZIKA

Vladas Bagdonas

Aidas Giniotis

Andrius Kaniava

Darius Žvirblis

Kamanių Šilėlis

Lintauras Degėsys

Bilietus platina

TIKETA

20%
nuolaida 2 bilietams

Daugiau informacijos - www.bardai.lt

Organizatoriai

BARDAI LT

Generalinis rėmėjas

Spaustuvė

Informuoja

